

Jaarplan Edustandaard 2022-2023

Versie 1.0 maart 2022

edustandaard

Inleiding

Het onderwijs staat voor grote uitdagingen als het gaat om verdere digitalisering. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ontwikkelingen op het gebied van toetsing, analyse en benutten van data, de veiligheid bij uitwisseling van gegevens, flexibilisering van het onderwijs, mogelijk maken van doorlopende leerlijnen, leven lang leren en het gebruik van digitale leermaterialen. Bij al deze uitdagingen zit een grote organisatorische component waarin architectuurdenken en standaardisatie nodig is om ontwikkelingen mogelijk te maken. Edustandaard helpt de randvoorwaarden te scheppen zodat het onderwijs zo goed mogelijk gebruik kan maken van de technische infrastructuur. Hiervoor is samenwerking en samenhang tussen de sectoren nodig, is advies over sectoroverstijgende thema's en sturing op beschikbare standaarden vereist en moeten besluiten worden genomen over het wel of niet gebruiken van standaarden. Door stevige besluitvorming en advisering over standaarden en architectuur, draagt Edustandaard bij aan een veilige, efficiënte en effectievere digitale (keten)infrastructuur voor het onderwijs.

Dit doet Edustandaard door het maken, beheren en doorontwikkelen van afspraken binnen de onderwijsketens van funderend t/m hoger onderwijs en onderzoek. Deze afspraken dragen bijvoorbeeld bij aan een veilige en efficiënte uitwisseling van gegevens tussen systemen, het beter vindbaar en toegankelijk maken van digitaal leermateriaal of het gebruik van betere beveiligingsstandaarden waardoor de privacy van leerlingen is geborgd.

Edustandaard is een platform waar publieke en private partijen binnen het onderwijsveld bij elkaar komen om afspraken te maken over standaardisatie en architectuur. Edustandaard ondersteunt alle ketenpartijen in het onderwijs met standaarden en referentiearchitecturen om de informatiestromen in de onderwijsketens zo effectief mogelijk in te richten. Edustandaard beheert standaarden, registreert referentiearchitecturen en biedt overzicht en inzicht in de werking van (keten)processen. Met behulp van de ROSA, een sectoroverstijgende keten referentiearchitectuur, is Edustandaard in staat vroegtijdig de impact te bepalen van aanpassingen in de ketens. Hiermee vervult Edustandaard een belangrijke adviesrol in het bewaken van de kwaliteit van deze onderwijsketens. Samenvattend zijn de kerntaken van Edustandaard als volgt:

Standaardisatie:

- Ondersteuning bij ontwikkeling van afspraken
- Formeel beheer van afspraken inclusief kwaliteitsstempel
- Etalagefunctie: ketenpartijen kunnen op edustandaard.nl precies vinden welke afspraken gelden voor welke sector en context voor welke ketenpartijen, met welk gebruikadvies (verplicht / pas toe of leg uit, aanbevolen, verouderd, etc)

Adviesfunctie:

- Ontwikkeling en beheer van de ROSA keten referentiearchitectuur
- Bewaken samenhang en versterken zeggingskracht samen met de sectorspecifieke referentiearchitecturen FORA, MORA, HORA
- Sparring partner voor de kwaliteit van ketentrajecten (zowel Architectuurraad als Standaardisatieraad)
- Kwaliteitsadvies over een nieuwe afspraak, voorziening of uitwisseling (ROSA-scan)

Inleiding

Organisatie

Standaardisatieraad	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk orgaan waarin besluitvorming plaatsvindt over de governance, in beheername of wijzigingen in standaarden • Bestuurlijk verantwoordelijk voor de adviesfunctie van Edustandaard • Linking pins op bestuurlijk niveau met de toepassingsdomeinen • Bevordert dat Edustandaard als adviseur wordt betrokken bij ketentrajecten
Architectuurraad	<ul style="list-style-type: none"> • Adviesorgaan ketenarchitectuur en -architectuur • Inhoudelijk beheer ROSA • Bewaakt samenhang en overlap in de ketens; bevorderen samenhang tussen de referentiearchitecturen in het onderwijs
Werkgroepen (15+)	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling, beheer en ondersteuning van het gebruik van afspraken • Ontwikkeling en beheer van onderdelen van de ROSA (bijv. Toegang)
Bureau Edustandaard	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning platform Edustandaard • Beheer website Edustandaard.nl en de ROSA wiki

Ambities

Edustandaard vervult al jaren een onafhankelijke positie als platform waar publieke en private partijen samenwerken en afspraken maken. Een goede uitgangspositie met als uitdaging om de komende jaren de impact van Edustandaard in de onderwijsketen te vergroten. Hiertoe zijn voor de komende twee jaar de volgende ambities geformuleerd:

- A. Versterken van samenhang en samenwerking van de referentiearchitecturen in het onderwijs (ROSA samen met FORA, MORA, HORA) als kennisbasis voor een toekomstvaste digitale infrastructuur
- B. Meer impact op de kwaliteit van de gekozen ketenoplossingen door het versterken van de adviesfunctie van Edustandaard
- C. Verbeteren van de informatiebeveiliging en -uitwisselingen in het onderwijs met standaarden en architectuur
- D. Bevorderen van het wegen van publieke- en onderwijswaarden binnen ketentrajecten en de digitale onderwijsinfrastructuur

Per ambitie zijn hierna een aantal activiteiten uitgewerkt die bijdragen aan het behalen van de doelstelling.

Ambities & activiteiten

Ambitie	A. Versterken van samenhang en samenwerking van de referentiearchitecturen in het onderwijs als kennisbasis voor een toekomstvaste digitale infrastructuur	B. Versterken van de adviesfunctie van Edustandaard	C. Verbeteren van de informatiebeveiliging en -uitwisselingen in het onderwijs met standaarden en architectuur	D. Bevorderen van het wegen van publieke- en onderwijswaarden binnen ketentrajecten en in de digitale onderwijsinfrastructuur
Doel	Het onderwijs kan duurzaam informatie uitwisselen door het gebruik van standaarden en architecturen die op elkaar aansluiten	Edustandaard biedt overzicht en levert advies aan (keten)trajecten en bestuurlijke (architecturale) vraagstukken in het onderwijs	(keten)Voorzieningen in het onderwijs zijn veiliger door de ontwikkeling en het gebruik van beveiligingsstandaarden	Publieke - en onderwijswaarden maken integraal onderdeel uit van ketentrajecten
Activiteiten	<p>1) Project revisie ROSA</p> <p>2) Versterken governance in samenhang met de andere referentiearchitecturen in het onderwijs</p> <p>3) Ondersteuning bij de modernisering van ketenuitwisselingen met de AMIGO-aanpak (m.n. leermiddelendomein PO, VO, MBO)</p>	<p>4) Ondersteunen van relevante ketenwijzigingen met een advies van de Architectuurraad op basis van de ROSA-kwaliteitsscan</p> <p>5) Adviseren in publieke en publiek-private samenwerkings- en ketentrajecten</p> <p>6) Verbeteren van de informatievoorziening over het gebruik van standaarden via Edustandaard.nl</p>	<p>7) Versterken van de positie van het Certificeringsschema</p> <p>8) Zorgen dat uitwisselingen door standaarden en architectuur veilig worden</p> <p>9) Geven van ontwikkel- en implementatieadvies en waarin IBP centraal staat</p>	<p>10) Toepassing van het principe Ethics by design in de ROSA-scans</p> <p>11) Stimuleren van waarden wegen in de werkwijze van ketentrajecten</p>

Activiteiten

Ambitie A	Versterken van samenhang en samenwerking van de referentiearchitecturen in het onderwijs (ROSA samen met FORA, MORA, HORA) als kennisbasis voor een toekomstvaste digitale infrastructuur
Doel	Het onderwijs kan duurzaam informatie uitwisselen door het gebruik van standaarden en architecturen die op elkaar aansluiten
Aanleiding	De FORA (po, vo), MORA (mbo) en HORA (ho) bieden een gemeenschappelijke taal en structuur om inzicht te geven in welke procesactiviteiten ondersteund worden door welke soorten van systemen, en welke gegevens daarmee gemoeid zijn. De referentiearchitecturen (RA's) vormen in een steeds complexere wereld dé basis voor de grote digitaliseringsuitdagingen zoals verregaande flexibilisering van onderwijs, ondersteuning van doorlopende leerlijnen en duurzame informatie-uitwisseling binnen en tussen sectoren. Zonder deze eenduidigheid en duidelijke positionering ontstaan sub-optimale oplossingen en worden nuttige bouwstenen niet (her)gebruikt. Nauwe samenwerking met de doelarchitecturen-in-ontwikkeling HOSA (ho) en MOSA (mbo) en met grote ketentrajecten zoals Publieke regie po/vo en het Edu-K Afsprakenstelsel is noodzakelijk.
Activiteiten	<p>1. Project Revisie ROSA Om de samenhang tussen (instellings en keten-) referentiearchitecturen FORA, MORA, HORA en ROSA helder te krijgen, te bevorderen en daar op te kunnen sturen, is vernieuwing van de ROSA nodig. Ook de integratie van de AMIGO-aanpak (om te komen tot uitwisselspecificaties) in ROSA en het verbeteren van de informatievoorziening van de standaarden zijn in scope. De eerste stappen hiertoe zijn reeds in gang gezet. Een gereviseerde ROSA draagt bij aan de versterkte adviesfunctie van Edustandaard (zie ambitie B).</p> <p>2. Versterken governance in samenhang met de andere referentiearchitecturen in het onderwijs Naast het inhoudelijk zichtbaar maken van de samenhang tussen de RA's is het nodig om de onderlinge samenwerking te versterken om een goede basis te vormen voor de grote digitaliseringsvraagstukken. Hoe informeren we elkaar, hoe bevorderen we de samenhang en hoe versterken we daarmee het instrumentarium voor de instellingen en ketenpartijen. Dit speelt zowel inhoudelijk (niveau van de Architectuurraad) als meer bestuurlijk (niveau van de Standaardisatieraad).</p> <p>3. Ondersteuning bij de modernisering van ketenuitwisselingen met de AMIGO-aanpak (m.n. het Leermiddelendomein PO, VO en MBO) In 2021 lopen inmiddels 5 trajecten die op basis van de AMIGO-methodiek uitwisselspecificaties ontwikkelen en implementeren. In 2022 wordt deze lijn doorgetrokken: de AMIGO-methodiek heeft zich bewezen als een gedegen framework om systematisch - startend vanuit de business case - voor elk architectuurlaag de optimale keuzes te ondersteunen met inachtneming van de standaarden en generieke voorzieningen.</p>

Activiteiten

Ambitie B	Versterken van de adviesfunctie van Edustandaard
Doel	Edustandaard biedt overzicht en levert advies aan (keten)trajecten en bestuurlijke (architecturele) vraagstukken in het onderwijs
Aanleiding	<p>Met de ROSA kwaliteitsscan heeft Edustandaard een gewaardeerd instrument in handen om de kwaliteit van (keten)voorzieningen te bevorderen. Hierbij wordt de Architectuurraad door de jaren heen gewaardeerd als neutraal adviesgevend orgaan. Toch maken nog niet alle (keten)partijen in het onderwijs gebruik van deze adviserende functie. Grote ketensamenwerkingen zoals Edu-K in het domein Leermiddelen, de Informatiekamer en ketenregiooverleggen weten Edustandaard en de Architectuurraad nog niet makkelijk te vinden voor advies. Edustandaard wil de komende jaren inzetten op het vergroten van de adviserende functie door gevraagd én indien nodig ongevraagd advies te verlenen. De leden van de Standaardisatieraad spelen hier een actieve rol in als vertegenwoordigers van de praktijk en als linking pin om Edustandaard bij ketentrajecten te betrekken.</p> <p>Daarnaast beheert Edustandaard standaarden en biedt overzicht en inzicht in de werking van (keten)processen. Deze informatie moet overzichtelijker worden gepresenteerd zodat alle (keten)partijen snel en gemakkelijk inzicht kunnen krijgen in de status, levensduur en samenhang van standaarden en architectuur.</p>
Activiteiten	<p>4. Ondersteunen van relevante ketenontwikkelingen met een advies van de Architectuurraad op basis van de ROSA-kwaliteitsscan Om de effectiviteit van ketenwijzigingen te testen en duurzaam te borgen, heeft de standaardisatieraad afgesproken dat een ROSA-scan wordt uitgevoerd op nieuwe voorzieningen in de onderwijsketens. De komende jaren zal de Architectuurraad deze adviezen blijven geven.</p> <p>5. Adviseren in publieke en publiek-private samenwerkings- en ketentrajecten De komende jaren worden diverse samenwerkingstrajecten uitgevoerd met impact op de ketens. Edustandaard (werkgroepen) wordt actief betrokken bij deze samenwerkingen om te adviseren over beschikbare standaarden en architectuur en deze te borgen. De standaardisatieraad ziet erop toe dat dit gebeurt.</p> <p>6. Verbeteren van de informatievoorziening over het gebruik van standaarden via Edustandaard.nl Het is een kerntaak van Edustandaard om inzicht te bieden in welke standaarden voor welke contexten en voor welke ketenpartijen relevant zijn met welk gebruikadvies (aanbevolen, verplicht, etc). In 2022 gaat Edustandaard hiervoor de website verbeteren, op basis van input vanuit het ROSA Revisie-project. Daarnaast wil Edustandaard samen met de toepassingsgebieden verkennen of een veel transparanter overzicht kan worden gecreëerd welke standaarden daadwerkelijk door wie zijn geïmplementeerd. Dat biedt meer inzicht in de effectiviteit van standaarden.</p>

Activiteiten

Ambitie C	Verbeteren van de informatiebeveiliging en –uitwisselingen in het onderwijs met standaarden en architectuur
Doel	(keten)Voorzieningen in het onderwijs zijn veiliger door de ontwikkeling en het gebruik van beveiligingsstandaarden
Aanleiding	De veiligheid van digitaal onderwijs (gegevens en data) staat onder druk door diverse incidenten de afgelopen jaren. Informatiebeveiliging wordt hierdoor steeds belangrijker. Standaarden leveren een belangrijke bijdrage aan het veiliger maken van onderwijsketens. De afgelopen jaren zijn er al goede stappen gezet in de ontwikkeling en implementatie van beveiligingsstandaarden. Denk hierbij aan de UBV-werkgroep (TLS, beveiligde email etc), de vernieuwing van het Certificeringsschema, Edukoppeling en generieke ketenvoorzieningen zoals het Onderwijs Service Register (OSR). De komende jaren wil Edustandaard het gebruik van IBP-standaarden in de keten verder bevorderen.
Activiteiten	<p>7. Versterken van de positie van het Certificeringsschema Het Certificeringsschema IBP is hét instrument in de ROSA voor instellingen en ketenpartijen om te bepalen welke maatregelen vanuit IBP-oogpunt nodig zijn. In 2021 heeft de Standaardisatieraad opdracht gegeven om het Certificeringsschema te vernieuwen. Daarbij wordt nadrukkelijk ook de samenwerking met de toepassingsdomeinen gezocht met hun eigen instrumenten, zoals het Privacy covenant in de Leermiddelenketen PO, VO, MBO. Samen met de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad en met de andere ketenpartijen wordt in 2022 onderzocht hoe het Certificeringsschema een meer centrale rol kan krijgen, waarbij ook versterking van de governance noodzakelijk kan zijn.</p> <p>8. Zorgen dat uitwisselingen door standaarden en architectuur veilig worden Edustandaard heeft de afgelopen periode al diverse (WDO-)beveiligingsafspraken opgenomen in haar portfolio, zoals UBV TLS. Met de AMIGO-methode wordt nauwkeurig op elk niveau uitgaande van de BIV-classificatie de juiste maatregelen voorgesteld. Naast standaarden gaat het hierbij ook om de inzet van generieke voorzieningen zoals OSR. In 2022 zet Edustandaard deze lijn door, waarbij nadrukkelijk ook de samenwerking met de SRA's wordt gezocht.</p> <p>9. Geven van ontwikkel- en implementatieadviezen waarin IBP centraal staat In 2022 wil Edustandaard in diverse gremia zoals het Keten Regieoverleg PO/VO adviseren over de implementatie van IBP standaarden.</p>

Activiteiten

Ambitie D	Bevorderen van (publieke) onderwijswaarden bij de realisatie van ketentrajecten
Doel	(Publieke) onderwijswaarden maken integraal onderdeel uit van ketentrajecten
Aanleiding	<p>Door het ontwerp en beheer van standaarden en verschillende architecturen voor het onderwijs, zorgt Edustandaard dat waarden in de basis van de publieke ict-infrastructuur verankerd zijn. Standaarden zorgen voor meer doelmatigheid in de keten. Doordat alle partijen dankzij standaarden met 'bouwblokkjes' werken die goed op elkaar aansluiten, is een efficiënte uitwisseling en communicatie mogelijk. Die efficiënte uitwisseling en communicatie maken het eenvoudiger voor partijen om met nieuwe oplossingen en ideeën te komen. Dit draagt bij aan innovatie in het onderwijs en daarmee aan de kwaliteit van het onderwijs.</p> <p>Door het gebruik van standaarden kunnen waarden als privacy en toegankelijkheid bij gegevensuitwisseling geborgd worden. De ROSA-scan kan als kwaliteitscontrole een waardevol instrument zijn om het waardendenken (ethics by design) te borgen en tot uitvoering te brengen in de praktijk.</p>
Activiteiten	<p>10. Toepassing van het principe Ethics by design in de ROSA-scans</p> <p>In 2021 is Ethics by design als principe in de ROSA opgenomen. De ROSA wordt aangevuld met praktische handreikingen voor alle waarden zoals genoemd in de Waardenwijzer in architecturale kwesties. Hiermee krijgen ketentrajecten instrumenten in handen om ook de wegingen m.b.t. waarden mee te nemen in de besluitvorming. Bij het uitvoeren van ROSA-scans wordt voortaan ook de weging van de waarden bij het maken van architectuurkeuzes meegenomen in de beoordeling en de Architectuurraad adviseert hier over. Niet zozeer inhoudelijk, maar vooral óf de waardewegingen op een goede manier zijn meegenomen.</p> <p>11. Stimuleren van waarden wegen in de werkwijze van ketentrajecten</p> <p>Naast de concrete ROSA-scans wil Edustandaard zowel op het niveau van de Architectuurraad als de Standaardisatieraad de ketentrajecten groot en klein inspireren om het wegen van waarden mee te nemen in de werkwijze, uiteraard op een manier en met de timing die past bij elk traject. Tevens wil Edustandaard ook bevorderen dat dit op instellingsniveau gebeurt via opname in de RA's.</p>

Activiteiten 2022 - 2023

Onderstaand schema geeft op hoofdlijnen de planning weer van lopende activiteiten. Nieuwe activiteiten worden aan deze planning toegevoegd.

Activiteit	Looptijd
Op aanvraag geven van kwaliteitsadvies op basis van de ROSA-scan	Ca. 6 x per jaar, bij nieuwe versie van afspraken, generieke voorzieningen en andere ketenvernieuwingen
Project Revisie ROSA	Looptijd minimaal tot en met de zomer 2022 (zie projectplan); aanpassing website Edustandaard 2de helft 2022
Invulling geven aan versterking samenhang & samenwerking (governance) met FORA, MORA, HORA	2022
ondersteunen ontwikkeling afspraken met de AMIGO-aanpak (domein Toetsen, Examineren, Oefenen)	Ongoing
Opbouwen van samenwerking als kwaliteitspartner in grote ketenontwikkelingen zoals Edu-K afsprakenstelsel; Publieke Regie PO-VO-MBO; innovatie Stichting SEM; HOSA; Informatiekamer	2022 e.v.; bijv. Presentatie Edu-K afsprakenstelsel in Q1-2022
Bevorderen van het wegen van waarden bij ketenvernieuwing ('ethics by design')	2022 e.v.; onderdeel van de ROSA-scan
Ontwikkelen en in beheer nemen van (nieuwe versies van) afspraken	Ongoing, waaronder uitwisselingen Centrale Examen-VO (Q1); OOAPI versie 5
Vernieuwing Certificeringsschema; ontbrekende WDO-standaarden via de werkgroep UBV (UBV=Uniforme beveiligingsvoorschriften; WDO = wet digitale overheid, beveiligingsstandaarden)	Zomer 2022; 2de helft 2022